

PRÍPAD NESEXUÁLNEHO SADIZMU A KANIBALIZMU

kazuistika

Anton Heretik¹
Vladimír Novotný²
Vlasta Vyhňáľková³

¹Katedra psychológie FF UK
Bratislava

²Katedra psychiatrie LF UK Bratislava

³Ústav súdneho lekárstva ÚDZS
Košice

Kontaktná adresa:

prof. PhDr. Anton Heretik, PhD.
Katedra psychológie FF UK
Gondova 2
818 01 Bratislava
Slovenská republika
e-mail: anton.heretik@gmail.com

SÚHRN

**Heretik A, Novotný V, Vyhňáľková V.
Prípád nesexuálneho sadizmu a kani-
balizmu**

Znalci posudzovali prípad 43ročného muža, ktorý bol stíhaný pre trestné činy úkladnej vraždy. Páchatel bol odhalený po tom, ako si cez internet dohodol, že usmrtí a následne skonzumuje časti tela švajčiarskeho občana. Ten neskôr prípad ohlásil policii. Pri zatýkaní podozrivého došlo k prestrelke, pri ktorej bol postrelený policajt, páchatel ťažko poranený a neskôr zomrel v nemocnici. Následným policajným vyšetrovaním bol objavený hrob s pozostatkami dvoch mladých žien. Ich telá boli rozštvrtené, so stopami po násilnom trestnom čine. Páchatel s nimi predtým dlhodobo komunikoval cez internet o spôsobe ich usmrtenia. Obete usmrtil a vybrané časti pravdepodobne skonzumoval. Na základe analýzy vyšetrovacieho spisu, zdravotnej anamnézy, objektívnej anamnézy od brata znalci došli k záveru, že u páchatela sa jednalo o schizoidnú poruchu osobnosti, nesexuálny nekrofilný sadizmus a kanibalizmus.

Kľúčové slová: schizoidná porucha osobnosti, nesexuálny nekrofilný sadizmus, kanibalizmus.

SUMMARY

**Heretik A, Novotný V, Vyhňáľková V.
The case of nonsexual sadism and can-
nibalism**

The experts have evaluated a case of 43-year old man accused of crimes of murder. The offender was exposed through mail communication with a Swiss citizen, that tried to make an appointment in order to be killed and for the purpose of a consumption parts of his body. He had referred about it to police. The arrest was a shootout, one policeman was injured, the offender was seriously injured too and died in the hospital. The later police exploration led to recovery of the grave with bodies of two young women. Offender had a longterm internet communication with them before their deaths. Their bodies were chopped, with traces of a violent crime. The victims were killed and missing parts of their bodies were probably consumed by offender. The analysis of materials of police investigation, health care documentation of offender and objective anamnesis of brother, came to conclusion that offender has suffered of schizoid personality disorder, nonsexual necrofile sadism and cannibalism.

Keywords: Schizoid personality disorder, nonsexual necrofile sadism, cannibalism.

ÚVOD

Po vyše 30 rokoch expertíznej činnosti môžu znalci – psychológovia, psychiatri, súdni lekári – dospieť k pocitu, že už ich nič nemôže prekvapiť, že všetko už videli a zažili. Z takejto ilúzie ich rýchlo vyvedie prípad, ako je tento. Napriek tomu, že znalci mali možnosť urobiť len posudok typu „psychiatricko-psychologickej exhumácie“, bizarnosť prípadu ich viedla aj k širším diferenciálne diagnostickým a expertíznym úvahám.

Trestná činnosť

Autori boli pribraní k posúdeniu prípadu 43ročného muža, ktorý bol stíhaný pre obzvlášť závažné trestné činy úkladnej vraždy v rôznych štádiách prípravy a realizácie.

V máji 2011 slovenská polícia začala prešetrovať pravdivosť mailovej komunikácie medzi švajčiarskym občanom Marcusom D. a neznámou osobou zo Slovenska, v ktorej neznáma osoba Švajčiarovi sľubovala, že ho skonzumuje. V internetovej komunikácii Švajčiari zareagoval na mail a ponúkol neznámej osobe svoje telo na zjedenie. Neznáma osoba – muž – sa mu v korešpondencii priznáva k tomu, ako ho vzrušuje pach ľudského mäsa a jesť ľudí, že so smrťou už má skúsenosti, že s jeho prácou bude spokojný, že keď príde, spolu sa presunú do blízkeho lesa, kde ho uspí liekmi, potom ho usmrtí bodnutím do srdca, a keď bude mŕtv, jeho telo rozdelí na viacero častí, niektoré skonzumuje na mieste a niektoré zahrabe do zeme. Najviac túžil po penise a semenníkoch, ktoré ešte neochutnal, lebo chlapa nemal. Švajčiari dostal presné inštrukcie času a miesta stretnutia na mape. Aby presvedčil Švajčiara o svojej práci, poslal mu fotografie odrezaných častí ženského tela (prsník, odrezaná dolná končatina, chodidlo) s odkazom: „Toto je moja robota.“ Marcus D. dostal strach a prípad oznámil na políciu. Na podnet švajčiarskej polície a v spolupráci s Interpolom začala slovenská polícia prípad vyšetrovať.

Polícia nemala nijaké ďalšie informácie o neznámom mužovi, nevedela, o koho ide, a či vôbec k stretnutiu dôjde. K stretnutiu, vražde a skonzumovaniu cudzinca malo dôjsť na Slovensku v okolí obce Kysak v ranných hodinách dňa 10. mája 2011, kde sa mal Švajčiari po dohode s neznámym mužom stretnúť. Polícia od skorých ranných hodín toho dňa monitorovala miesto stretnutia a okolie obce Kysak. K stretnutiu mužov v dohodnutý čas na dohodnutom mieste skutočne došlo, avšak švajčiarsky občan bol nahradený policajným agentom, ktorého chránili ukrytí policajti (kukláči) v okolí. Po prvotnom ich rozhovore, ktorý bol nahrávaný a ktorý postačoval na dôkaz, že všetko je pravda, polícia zasiahla. Počas zatýkania neznámy muž vytiahol strelnú zbraň, ako sa neskôr ukázalo, legálne držanú pištoľ ČZ vz. 75 a začal strieľať. Jednému z príslušníkov PZ spôsobil ťažké ublíženie na zdraví. Sám bol pri prestrelke zasiahnutý piatimi strelami. Vo vážnom zdravotnom stave s poraneniami bol prevezený do nemocnice, kde bol podrobený operačnému zákroku, aj napriek ktorému zraneniam v nemocnici podľahol. Počas celej doby v nemocnici bol v kóme, s nikým do smrti neprehovoril. V čiernom vaku, ktorý mal pri stretnutí so „Švajčiariom“ pri sebe, sa našla píľka, nôž, lieky, gumené rukavice, čierne korenie, špagáty.

Počas hospitalizácie neznámeho muža polícia zistila, že ide o 43ročného Mateja Č., slovenského občana, ktorý býval v dedine Sokol neďaleko Košíc. Polícia začala preverovať osobnosť Mateja Č., vykonala prehliadku domu a všetkých objektov, kde sa zdržiaval. O. i. zaistila všetky jeho počítače, ďalšie zbrane – ČZ vz.70, revolver Taurus, opakovaciu malokalibrovku ZKM, stovky nábojov rôzneho typu, lovecký nôž, balenie Zolpidemu, knihy o sebaobrane a bojových umeniach. V súvislosti s vyšetrovaným činom polícia začala preverovať, či počítačový expert nemá na svedomí aj zmiznutie dvoch mladých žien zo Slovenska, po ktorých bolo vyhlásené pátranie a ktoré boli nezvestné niekoľko mesiacov. Išlo o 30ročnú Elenu G. z Oravy a 21ročnú Luciu U. zo Sniny. Nezvestné mladé ženy zmizli po tom, ako komunikovali s neznámym človekom cez internet. Obidve mali spoločné, že boli mladé, nešťastné, túžili zomrieť, o čom otvorene komunikovali na internete, a posledné, čo pred zmiznutím hľadali na webe, bol Kysak, kde sa podľa polície mala odohrať vražda Švajčiara spojená s kanibalizmom.

Elena G. opakovanne vyjadrila pranie zomrieť, cez internet sa spájala s ľuďmi, ktorým sa sťažovala na nechut' žiť, na problémy v súvislosti s interrupciou, a ktorým sa zverovala, že chce zomrieť. Intenzívne si písala s neznámym mužom, ktorý sa je ponúkol, že ju zbaví trápenia a pomôže jej zomrieť, v mailoch popísal aj možné spôsoby usmrtenia, ktoré si mohla vybrať, ponúkol jej udusenie, utopenie, požitie liekov. Údajne okrem internetovej komunikácie s ním komunikovala aj cez telefónne automaty. Elena odišla z domu 22. júla 2010 a zmizla bez stopy. Polícia ako poslednú stopu cez internet na jej počítači zachytila mapu s Kysakom.

Lucia U. trpela depresiami, nechcela žiť. V minulosti mala pokusy o samovraždu, chcela skočiť zo strechy budovy, liečila sa na psychiatrii, hľadala pomoc na internete, cez internet naposledy komunikovala s neznámou osobou. Dievča odišlo z domu 3. septembra 2010, v komunikácii na internete jej neznáma osoba sľúbila, že ju omámi liekmi, uškrtí, bodne do srdca a potom zakope. Malo sa to odohrať v okolí Kysaku. Na ilustráciu vyberáme z rozsiahlej mailovej komunikácie obv. Mateja Č. s poškodenou:

- Som len úchyl, ktorého vzrušuje smrť, a chcem cítiť dotyk umierajúceho tela.
- Preferujem dusenie, je pri tom priamy kontakt.
- Zašli by sme hlbšie do lesa, dal by som ti liek na omámenie, a keď zaspíš, udusím ťa.
- Nemusíš mať strach, že sa preberieš, nebudeš prvá, je to odskúšané.
- Kopanie hrobu zaberie asi hodinu a pol.
- Nezabudni, žiadny list na rozlúčku, mohli by ho nájsť skôr, než budeš mŕtva, a vyhlásiť po tebe pátranie.
- Neškrtím rukami. Zakryjem nos a ústa, viac sa mi to páči, ako škrtiť hrdlo. A ver mi, doteraz sa mi nikto nezobudil.
- Nemám záujem zabíjať ľudí, keď sú pri vedomí, neznášam plač, krik, strach. A ako ti mám dokázať, že som tvoj vrah a nie tvoj záchranca? To ti mám do prdele poslať fotku tej ženskej, čo som zapichol, ako dôkaz, že som vrah? Moc na nej nevidíš, v podstate len hrudník s ranami od noža.

Polícia niekoľko dní prehľadávala les neďaleko Kysaku, do hľadania bolo zapojených 220 policajtov a 7 služobných

psov. Pátrači v lese našli niekoľko jám, nie však telá. Neexistoval teda žiaden reálny dôkaz, že M. Č. je vrah a kanibal. Všetko sa však zmenilo, keď sa počítačovým expertom podarilo v počítači zaistenom pri domovej prehliadke M. Č. rozšírovať heslá súboru, kde našli poznámky o súradniciach GPS. V deň, keď pochovávali M. Č., ktorý zomrel na následky zranení, policajti pomocou navigačného zariadenia GPS našli ráno 17. 5. 2011 tajný hrob s dvoma ženskými telami, ktorým chýbali niektoré časti tela. Podľa odevu, ktorý mala na sebe jedna z dievčat, polícia identifikovala nezvestnú Luciu U. Telá dvoch mladých žien boli zahrabané v zemi vedľa seba v hĺbke cca 80 cm, prekryté igelitom, konármi a zeminou. Obidve boli v značnom posmrtnom hnilobnom rozklade, rozštvrtené. DNA analýzy potvrdili, že ide o nezvestné hľadané mladé ženy. Pokročilosť posmrtných zmien bola tiež v súlade s časom ich zmiznutia.

Telo 30ročnej Eleny G. bolo rozštvrtené s oddelením dolných končatín od trupu, odrezaním a chýbaním pravého prsníka a pravého chodidla. Toxikologickým vyšetrením bol zistený liek na spanie Zolpidem. Príčinou smrti bolo najpravdepodobnejšie udusenie. Bodné rany na ľavej strane hrudníka v oblasti prsníka v počte 7 nejavili známky vitálnej reakcie.

Telo 21ročnej Lucie U. bolo rozštvrtené, s odrezanou hlavou v krčnej oblasti, odrezanými dolnými končatinami v bedrových a členkových kĺboch, s odrezanými prsníkmi, s odpreparovanou kožou s podkožím z ľavého stehna, odrezanou svalovinou zo stehien, z ľavého lýtka a z pravého ramena. V hrobe z odrezaných častí chýbali ľavý prsník, pravé chodidlo a snopce svalov z dolných končatín a pravého ramena. Toxikologickým vyšetrením bol zistený alkohol 0,53 promile a liek na spanie Zolpidem 0,57 µg/ml. Príčinou smrti bolo bodné poranenie srdca s vykrvácaním do ľavej pohrudnicovej dutiny pri bodných poraneniach ľavej strany hrudníka (spolu 6 bodných rán). Iné násilie nebolo zistené.

KAZUISTIKA

Vzhľadom na úmrtie posudzovaného na následky strelných zranení, ktoré utrpel pri zatýkaní, sme znalecký posudok vypracovali na základe štúdia vyšetrovacieho spisu (kriminalistické vyšetrovanie, prepisy internetovej komunikácie s poškodenými, zdravotná dokumentácia, znalecké posudky z odvetvia súdneho lekárstva, trestné oznámenia, ktoré obvinený podal v rokoch 2005–2011, iné osobné materiály) a objektívnej anamnézy od brata obvineného.

V **rodinnej anamnéze** vyšetreného sa zistil alkoholizmus a dokonaná samovražda u starého otca. V jadrovej rodine (rodičia a mladší brat) nie je neuropsychiatrická, či kriminálna záťaž. Obaja rodičia sú stredoškolsky vzdelaní, pracujú v technických profesiách. Rodičia sa rozviedli, keď bol vyšetrovaný v mladšom školskom veku, podľa objektívnej anamnézy rozvodová kríza deti výrazne nezasiahla. Chlapci boli vychovávaní matkou a starou matkou, s otcom mali pravidelný kontakt. Výchova zo strany matky bola skôr hyperprotektívna, úzkostlivá. Brat je o 5 rokov mladší, vysokoškolsky vzdelaný, je profesionálny hudobník. S bratom mali dobrý, aj keď nie veľmi emočne sytý vzťah.

Osobná anamnéza: Pôrod prebehol cisárskym rezom. Podľa údajov matky bol ďalší psychomotorický vývin v norme, v predškolskom veku nebol vážnejšie chorý, ani neprekonal závažnejšie úrazy, navštevoval materskú školu. Zaškolený bol riadne v 6. roku. Podľa viacerých zdrojov v škole prospieval veľmi dobre, navštevoval výberovú školu pre matematicky nadaných žiakov. V spoločnosti spolužiakov a vrstovníkov sa držal skôr „bokom“, nezúčastňoval sa skupinových aktivít, v dome, kde žil, mal povest zvláštneho chlapca až čudáka. Mával výrazné konflikty s niektorými učiteľmi, bol „provokatér“. Vo voľnom čase sa venoval skôr samotárskeho záujmom najmä technického rázu – zostavovanie modelov, elektrotechnika, hudba (hral na bicie i gitaru) a s ňou spojené technické zabezpečenie, vždy sa zaujímal o počítače a programovanie, individuálne športoval (cyklistika). Po základnej škole absolvoval Stredné odborné učilište hutnícke s maturitou. Aj na strednej škole pretrvávala jeho povahová zvláštnosť, málo intenzívne kontakty s vrstovníkmi (hoci s niektorými hrával populárnu hudbu).

V r. 1987–89 absolvoval dvojročnú *základnú vojenskú službu bez závažnejších zdravotných či disciplinárnych problémov*. Bol technický špecialista, ocenený ako vzorný vojak, do civilu odchádzal ako desiatnik. V osobnej charakteristike sú naznačené problémy v jednaní s autoritou. Vo voľnom čase sa opäť venoval technickým záľubám, hudbe.

Po návrate z vojenčiny sa zamestnal opäť v železniarňach, pracoval vo svojej technickej profesii. Čoraz viac sa *profesionálne* venoval počítačom, postupoval od zoradovania automatických liniek, cez správcu počítačovej siete až po vedúceho IT oddelenia v poisťovni, kde pracoval. Podľa vlastného profesionálneho životopisu sa v oblasti počítačov neustále vzdelával, mal rozsiahlu kvalifikáciu pre práce s počítačovým hard- i softwarom.

Svojím *záujmom a záľubám* sa venoval „až s fanatizmom“, systematickosťou a pedantnosťou. Týkalo sa to počítačov a internetu, technických konštruktov, sústruženia, bicyklovania, roky sa venoval svojpomocnej stavbe vlastného rodinného domu, bojovým umeniam, v posledných rokoch zbraniam a strelbe (lekárske vyšetrenia na zbrojný pas však pochádza už z polovice deväťdesiatych rokov).

Značnú energiu a čas venoval *podávaniu trestných oznámení* (znalci ich mali k dispozícii niekoľko desiatok z rokov 2005–2011), ktoré tiež súviseli s jeho „zmyslom pre spravodlivosť“. Išlo o oznámenia a podnety podávané na prokuratúru (od okresnej až po generálnu) a orgány polície. Tematicky sa týkali veľmi rôznorodej oblasti od komunálnych problémov (parkovanie, uzavretie cesty kvôli pretekcom), cez činnosť polície (mestskej i štátnej) až po vysokú politiku (voľba generálneho prokurátora, činnosť poslancov parlamentu, protiústavnosť niektorých navrhovaných zákonov). V niektorých podaniach sa cíti byť poškodený všeobecne ako občan, v iných priamo ako osoba (výroky k pripravovanému zákonu o zbraniach sa ho dotýkajú priamo, cíti sa byť urazený a diskriminovaný).

Psychosexuálny vývin a partnerské vzťahy: V rodine sa o otázkach sexuality nikdy nehovorilo, ani medzi rodičmi a deťmi, ani medzi súrodencami. Podľa objektívnej anamnézy bol nápadný jeho nezáujem o druhé pohlavie,

v období pubescencie a dospievania nemal žiadne erotické kontakty, nikdy nechodil s dievčaťom. To, že si našiel vo veku okolo 30 rokov partnerku, bolo prekvapením pre celú rodinu. Išlo o kolegyňu, ktorá s ním mala byť tehotná, nechcela si ho však vziať, svadbu mali až po narodení dieťaťa. Podľa brata manželstvo, v ktorom sa potom narodilo aj druhé dieťa, bolo pri pohľade zvonku usporiadané, nebolo však harmonické. Posudzovaný bol síce starostlivý, „vzorný“ manžel a otec, ťažko si však vytváral citové vzťahy, v partnerstve bol submisívny.

Zdravotná anamnéza: Zo somatických ochorení trpel v detstve chronickým zápalom prínosných dutín, ktorý sa riešil nakoniec chirurgicky, predtým užíval dlhodobo Sannorin. Mal menej závažné pracovné úrazy, od detstva trpel na krátkozrakosť, mal ploché nohy. V posledných rokoch sa liečil pre zvýšený krvný tlak, užíval lieky, mal nadváhu.

Do kontaktu s *psychiatriou* prišiel po prvýkrát ako 13ročný, kedy bol 6 týždňov hospitalizovaný na Psychiatrickej klinike v Košiciach a následne liečený aj v Detskej psychiatrickej liečebni v Hrani. Prijatý bol potom, ako nožom napadol o 2 roky mladšieho chlapca, suseda z domu a spôsobil mu vážne poranenie hlavy a hrudníka. Po čine utiekol a neskôr sa pokúsil o sebapoškodenie (samovražedný pokus?) popálením. Pri prepustení sa prípad diagnosticky uzavrel ako schizoidná osobnosť s epileptoidnou povahou a skratkovým jednaním. Konštatovala sa aj parciálna epilepsia, diagnosticky založená na abnormnom náleze pri EEG vyšetrení. Neurologička navrhovala v tom čase aj ďalšie diagnostické úkony. Matka ich však odmietla (v celej ďalšej zdravotnej anamnéze sa už žiadne ďalšie epileptické fenomény nevyskytli, nebol ani nikdy klinicky neurologicky, či inštrumentálne vyšetrený). Psychologickým vyšetrením sa zistili intelektové schopnosti v pásme ľahkého nadpriemeru (IQ = 116). Osobnosť bola hodnotená ako schizoidne komponovaná, s prejavmi emocionálnej a sociálnej maladjustácie. Pri výpovediach o svojom čine viackrát uviedol, že obeť napadol, lebo „chcel ochutnať ľudské mäso“, uvažoval už predtým o tom, že by napadol nejaké dieťa a odrezal mu kus mäsa a zjedol, uvažoval aj o sebapoškodení, kedy by si odrezal kus mäsa z lýtky a ochutnal ho. Liečebný pobyt v Hrani bol predčasne ukončený na nátlak matky. Z rozhodnutia matky nasledovalo žiadne ambulantné psychiatrické liečenie, ani diagnostické doriešenie uvažovanej epileptickej poruchy, nebol nikde dispenzarizovaný. Druhá dekompenzácia poruchy osobnosti sa podľa objektívnej anamnézy odohrala okolo 30. roku veku posudzovaného v súvislosti s partnerskou krízou. Na neschopnosť usporiadať si svoje partnerské vzťahy a rodičovstvo reagoval depresívne, podľa brata užil väčšie množstvo psychofarmák, pravdepodobne v suicidálnom úmysle. Tretia dekompenzácia sa objavila v období asi rok pred činom, kedy odišiel z predchádzajúceho zamestnania, začal sa nadmerne zaoberať politikou, otázkami spravodlivosti v spoločnosti, podával množstvo trestných oznámení na ľudí z okolia i politikov.

Na základe získaných informácií dochádzame ku **diagnostickému záveru**, že u vyšetreného sa jednalo o **schizoidnú poruchu osobnosti** (psychopatiu). Jej základné prejavy – stiahnutie sa zo sociálneho kontaktu až izolácia, emočný chlad a neschopnosť vyjadrovať vrele city, nízka empatia, uprednostňovanie samoty a fantazírovanie pred

spoločenskými aktivitami, znížené rešpektovanie, resp. konflikty so spoločenskými normami a autoritami – sa prejavovali už od detského veku. Zároveň pre **zvýraznenie agresivity** ako osobnostnej dispozície by svedčilo nielen jeho agresívne správanie v detskom veku, ale aj štruktúra jeho záujmov (záľuba v zbraniach a strelbe, bojových umeniach, podpora militantných nacionalistických hnutí). Pre abnormnú osobnostnú štruktúru svedčia aj **kverulantné tendencie** („sťažovateľstvo“) subjektívne, ale aj okolím hodnotené ako „zvýšený zmysel pre spravodlivosť“. K ďalším jeho osobnostným premenným patria mierne nadpriemerné rozumové schopnosti, s prevahou praktickej inteligencie, systematickosť, pedantnosť, značné vôľové nasadenie pri dosahovaní cieľov. Na pozadí tejto abnormnej štruktúry osobnosti možno konštatovať aj prítomnosť deviacie – **nekrofilného sadizmu a kanibalizmu**, ktorej prejavy sa tiež datujú prinajmenšom od pubescentného veku. Ide o deviaciu, ktorá sa prejavuje v záľube a silnom emočnom vzrušení pri témach smrti, rôznych spôsoboch usmrčovania druhých, kontaktoch a manipulácii s ich telami a následnej konzumácii. Je zrejmé, že už samotná príprava a komunikácia s budúcimi obeťami v ňom vyvolávali veľmi silné emočné vzrušenie („snívam o tom“, „som nažhavený“, „bude to mojím šťastím“, „zbláznim sa od rozkoše“, „je to uvoľňujúce“ apod.). Prvé „úspešné“ usmrtenie, to znamená dokonaný čin, bez následných sankcií a sprevádzaný silným emočným zážitkom, v ňom spustilo to, čo sa u deviacií volá „baživý vývoj“, to znamená tendenciu opakovať istú schému správania na dosiahnutie svojho cieľa a opakovaný zážitok silnej emócie. Treba konštatovať, že pri komunikácii s budúcimi obeťami bol posudzovaný značne flexibilný, schopný sa trpezlivo prispôbovať jazyku i očakávaniam svojich obeť.

Z viktimologického hľadiska treba pokladať podiel obeť na zavinení (podľa klasifikácie Mendelsohna) za veľmi významný. S posudzovaným sa dohovárali, povzbudzovali ho, obdivovali, miestami s ním priamo flirtovali. Domnienku, že táto deviacia fungovala na pozadí abnormnej štruktúry osobnosti, potvrdzuje aj fakt, že paralelne s komunikáciou s obeťami a ich neskorším usmrčovaním podával sťažnosti na prokuratúru a cítil sa osobne dotknutý, že by mohol pre svoj postoj k zbraniam byť považovaný za „nebezpečného psychopata“.

Pri **analýze motivácie** aktuálne vyšetovaných trestných činov môžeme teda konštatovať, že konanie posudzovaného nebolo patologicky motivované v užšom slova zmysle. Vyšetrený v čase trestného činu netrpel psychickou poruchou (ako je napr. psychóza, demencia, krátkodobá porucha vedomia apod.), ktorá by mu bránila rozpoznať nebezpečnosť svojho konania a toto konanie ovládať. K svojej poruche (osobnosti a deviacii) bol dostatočne kritický („som úchyl“, „nekrofil“), uvedomoval si ju a snažil sa minimalizovať riziko svojho odhalenia, na svoje činy sa dlhodobo a mimoriadne starostlivo pripravoval. Motivácia jeho konania je teda, napriek raritnosti a zriedkavosti jeho poruchy osobnosti a deviacie, psychologicky zrozumiteľná.

V **znaleckých záveroch** posudku sa konštatovalo, že vyšetrený netrpel na psychickú poruchu, ktorá by forenzne významným spôsobom menila jeho rozpoznávaciu a ovládacie schopnosti.

DISKUSIA A ZÁVER

V takomto bizarnom prípade možno diskutovať o množstve čiastkových problémov. Chceli by sme sa sústrediť na štyri z nich:

1. Existuje nesexuálny sadizmus? Existenciu takejto pudovej deviácie proponoval už náš spoločný učiteľ psychopatológie prof. E. Guensberger. V psychiatrickej a sexuologickej literatúre^{1,2,3} sa pokladá sadizmus za súčasť sexuálnej deviácie sadomasochizmu. Sexuálne vzrušenie devianta je podmienené spôsobovaním utrpenia (mučenie, znehybňovania, ponižovania) obeti. Tradične sa to už od Freudových čias považuje za príklad miešania pudov (Triebmischung), ktorý môže mať svoju normálnu (rad sexuálnych aktivít zdravých sprevádajúc agresívne prejavy, ako pevné objatia, hryzenie apod.)⁴, ale aj deviantnú podobu (kedy obeti sexuálnych praktík je spôsobené fyzické a psychické utrpenia a možno aj smrť). Náš prípad potvrdzuje, že páchateľ bol v zásade dosť asexuálny jedinec a pozitívne (ale nie sexuálne) emócie v ňom vyvolával samotný akt usmrčovania a následne konzumovania obete. *V kontraste so sexuálnym sadizmom by bolo v tomto prípade teda presnejšie hovoriť o nekrofilnom sadizme.*
2. Aké je postavenie kanibalizmu v štruktúre symptomatológie? V základnej psychiatrickej literatúre⁵ je **kanibalizmus** symptóm hodnotený ako kvalitatívna porucha pudu výživy, spolu s poruchami ako pica, koprofagia, geofagia apod. Podstatne väčšiu pozornosť fenoménu venuje kultúrna antropológia,⁶ ktorá potvrdzuje rozšírenie kanibalizmu u prírodných národov oboch Amerík, Austrálie a Ázie. U väčšiny národov malo skonzumovanie tela obete nielen nutričný, ale magický význam (na konzumenta prechádzali želané vlastnosti zabitého protivníka – sila, statočnosť, obratnosť). Magický význam kanibalizmu je niektorými autormi⁷ stavaný na úroveň pitia krvi druhých ľudí, tj. vampirizmu. Bolo by však politicky nekorektné pripisovať kanibalizmus len „primitívnym“ národom. Nachádzame ho aj v mytológiách našej civilizácie (napr. gréckej), potvrdzujú ho aj archeologické nálezy a spoľahlivo je opísaný aj „kanibalizmus in extremis“ – počas hladomoru, prírodných katastrof a vojen⁸. Najviac sa však kanibalizmu venuje populárna literatúra o sériových vrahoch z rôznych krajín (J. Kroll v Nemecku, E. Gein v USA, A. Čikatilo v ZSSR), ktorí svoje obete aj konzumovali. Podľa tohto zdroja niektorí z týchto

páchateľov boli diagnostikovaní ako psychotici, iní ako poruchy osobnosti a sexuálni devianti.⁹ *Kanibalizmus v našom prípade nepokladáme za samostatnú poruchu, ale len za atavistický symptóm, ktorý nemožno vydeliť zo štruktúry nekrofilného sadizmu.*

3. Za dôležitý etiopatogenetický moment pokladáme **virtuálny svet internetu**. Po tom, ako sa u Mateja Č. vo veku 13. rokov po prvýkrát prejavila jeho deviácia navonok (pokús o zavraždenie suseda), nasledovala silná spoločenská reakcia (vyšetrovanie políciou, hospitalizácia na psychiatrii). Vyšetrený potom takmer 30 rokov žil život sporiadaného občana, aj keď pretrvávalo deviantných túžob a fantázií môžeme pokladať za veľmi pravdepodobné. Novým impulzom sa pre posudzovaného stal virtuálny svet internetu, do ktorého sa, vzhľadom na svoje počítačové zručnosti, bez problémov dostával. Tam zistil, že svoju nepochybne raritnú a bizarnú deviáciu, pre ktorú sa cítil taký osamelý, zdieľa s mnohými ďalšími ľuďmi. Podľa internetovej komunikácie sledoval stránky o spôsoboch samovražď, rafinovaného zabíjania druhých, kanibalizme apod. Je zrejme, že to bolo impulzom, aby sa jeho predtým len vo fantáziách ukájaná deviácia presunula do správania v konsenzuálnej realite. Našiel si konkrétne obete (tzv. necrobabe), s ktorými nadviazal virtuálny kontakt, a začal so systematickosťou a pedantnosťou jemu vlastnou pripravovať ich usmrtenie. Niekoľko dní po smrti Mateja Č. prebehla médiami v Českej republike správa o študentovi Janovi z Pardubic, ktorý pravdepodobne spáchal samovraždu. Podľa e-mailovej komunikácie si Jan u Mateja Č. objednal zabitie s tým, že ho potom zakope v lese v Kysaku. Údajne mal už aj zakúpený cestovný lístok na východné Slovensko. Keď sa dozvedel o policajnej akcii a smrti Mateja Č., bodol sa nožom do srdca presne tak, ako to sľuboval Matej Č. svojim potenciálnym obetiam.
4. Na prvý pohľad je len právnou otázkou, či majú byť trestné činy Mateja Č. (dohodnuté usmrtenie obetí) brané ako úkladné vraždy (boli nepochybne naplánované a veľmi starostlivo prevedené), alebo ako napomáhanie samovražde (keďže obeť jasne proklamovali chcenie zomrieť jeho rukami). Aj z neúplných údajov o obetiach je zrejme, že mohlo ísť o psychicky choré osoby, navyše páchateľ s nimi cez internet relatívne sofistikovane manipuloval, takže aj vzhľadom k jeho pudovej deviácii možno psychologickou analýzou motivácie podporiť verziu o **úkladných vraždách**.

LITERATÚRA

1. Weiss P. Sexuální deviance. Praha: Portál; 2002.
2. Břicháček S. Sexuální poruchy. In: Höschl C, Libiger J, Švestka J (eds). Psychiatrie. Praha: Tigis; 2004: 593–604.
3. Máthé R. Psychologická sexuológia. In: Heretik A, Heretik A jr. (eds). Klinická psychológia. Nové Zámky, Psychopof 2007; 667–732.
4. Freud S. Prednášky k úvodu do psychoanalýzy. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství; 1969.
5. Horáček J, Švestka J. Psychopatologie (Obecná psychiatrie). In: Höschl C, Libiger J, Švestka J (eds). Psychiatrie. Praha: Tigis; 2004: 295–338.
6. Hogg G. Kanibalové a jejich oběti. Existují ještě? Praha: Nakladatelství Svoboda; 1995.
7. Nagai T, Dobrotka G, Prokop O. O mysticisme krvi a iných poverách. Nové Zámky: Psychopof; 1997.
8. Diehl D, Donnelly MP. Historie kanibalizmu. Anebo ochutnej svého souseda. Praha: Práh; 2007.
9. Martingalová M. Kanibalové – vraždící monstra. Praha: Nakladatelství XYZ; 2006.